

miatt került a középpontba. S a humanizmusfogalommal párhuzamosan módosul — íróilag konkrétabb helyzetekben jelentkezik az erőszak is. Az erőszakhoz való viszony központi probléma *Az áruló* vitáiban, s lényeges szerepet kap a *Húsz órában* is. E regényekben a népet akarata ellenére boldogítani akaró forradalmi hatalom erőszakosságáról esik szó. *Az árulóban* a szintézis lehetőségét éppen ennek az erőszaknak a túlkapásai akadályozzák meg. A *Húsz órában* viszont Sánta igazolja a rugalmas, igazságosságra törekvő, túlkapásoktól tartózkodó forradalmi erőszakot. Mivel belátja, hogy a történelem ezt szinte máról holnapra jóváhagyja. Ugyanezt a szemléletet észlelhetjük a *Húsz órát* előkészítő három elbeszélésben is. (*Föld, Föld, csillag, Hold*). Középpontjukban a magyar falu nagy életformaváltása, a szövetkezeti gazdálkodásra való tömeges és végleges áttérés áll. Írói megoldásuk szinte azonos a *Húsz óráéval*: formailag a riporthoz-szociográfiához közel álló módon, az író hallgató-figyelő, mindent följegyző jelenlétével készültek. A paraszti alakok beszélgetésének, életsorsuk néhány oldalba sűrítésének művészete már az elbeszéléseknek is egyik erőssége.

Sánta Ferenc második írói korszakát 1956 és 1965 közé tehetjük. E korszak korántsem olyan statikus és egységes, mint az előző. Hirtelen elsötétül és ellentmondásossá váló világképe fokozatosan tisztult. Megmarad ugyan témaként a világ kegyetlensége, de a későbbi fasizmusnovellák már nem a torzulások okozta személyes megrázkódtatás közvetlen lecsapódásai, hanem objektívabb hangú, lehiggadtabb világképet sejtető írások. Sánta világa ekkor fokozatosan kitágul, egyre nyitottabbá válik, észreveszi az akkori évek egyik legfontosabb kérdését, a paraszti életformaváltást. A valóság mozgásához való közvetlen kapcsolódás nagymértékben elősegíti a tisztulási folyamatot. A legtökéletesebben, a legteljesebben a *Húsz órában* tudta egész eddigi munkásságát összegezni. A magyar történelem felszabadulás utáni húsz esztendejének ez a nagyszabású tablója a múltat, jelent s jövődőt értő, a szocializmust építő nép mellett elkötelezett alkotás. Nemcsak Sánta, de az egész magyar irodalom számára korszakos jelentőségű.

Sánta egy évtizede nem publikált elbeszélést. Úgy tűnik, végleg elhódította a regény. Amit eddig írt — regényeitől függetlenül is —, a magyar próza legjobbjai közé emelte. S esztendők óta várt új regényei fogják eldönteni, tovább emelkedik-e a pályán Sánta Ferenc a hosszú hallgatás után következő harmadik írói korszakában.

